

การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงเบ็ด (ระยะเบ็ดเนื้อ) 229
เพื่อพัฒนาอาชีพการเลี้ยงเบ็ดของเกษตรกรในหมู่บ้านบางมะนาว
ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอมือ จังหวัดนราธิวาส

รายงานโดย :

นายอนันต์ ภูสิทธิกุล

นายวัชรินทร์ วาณะมะ

น.ส.จิราพรพร พินศิริกุล

นายบัญชา สัจจาพันธ์

ที่ปรึกษา :

นางสาวคณธ์ โรจนสถิตย์

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการศึกษา

การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงเบ็ด เพื่อพัฒนาอาชีพของเกษตรกรในหมู่บ้านบางมะนาว ตำบลกะฉาบเหนือ อำเภอบึง จังหวัดนราธิวาส เป็นการศึกษาเบื้องต้นตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่จะพัฒนาอาชีพของเกษตรกรหมู่บ้านบางมะนาว ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำท่วม มีลักษณะดินในพื้นที่โดยทั่วไปเป็นดินทรายจืด รุกขบ้านทอน เป็นลักษณะดินอุ้มน้ำไม่ดี มีแร่ธาตุอาหารพืชต่ำมากปลูกพืชเศรษฐกิจผลผลิตไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ประกอบกับเกษตรกรโดยส่วนใหญ่มีอาชีพการประมงขนาดเล็ก มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ดังนั้นเพื่อหาแนวทางการพัฒนาอาชีพให้กับเกษตรกรในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และมีอาหารบริโภคภายในครัวเรือน ตลอดจนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการนำ เศษปลา กุ้ง หอย ฯลฯ ที่เหลือจากการประมงมาเป็นอาหารเบ็ด จึงได้ดำเนินการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงเบ็ด การเพิ่มปริมาณและคุณภาพการเลี้ยงเบ็ดสำหรับบริโภคในครอบครัวและจำหน่าย

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาวิธีการที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้เกษตรกรในหมู่บ้านบางมะนาวใช้ประโยชน์จากเศษปลา กุ้ง หอย ฯลฯ ซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้และผลพลอยได้

2.2 เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการเพิ่มปริมาณ และคุณภาพในการเลี้ยงเบ็ดสำหรับบริโภคในครอบครัว และจำหน่าย

3. วิธีการศึกษา

3.1 ศึกษาต้นทุนการผลิต เบ็ดเนื้อตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 1 เดือน โดยใช้อาหารผสม (ก่อนนำเบ็ดอายุ 1 เดือน ไปให้เกษตรกรเลี้ยงดูด้วยตนเอง)

3.2 ศึกษาและเก็บข้อมูลชนิดและปริมาณส่วนผสมของวัตถุดิบ เช่น รำ ปลายข้าว ข้าวเปลือก เศษปลา เศษหอย ฯลฯ ที่เกษตรกรนำมาผสมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเบ็ดกระยะเบ็ดอายุ 1 เดือน ถึงประมาณ 3 เดือน ดำเนินการโดยคัดเลือกครอบครัวเกษตรกรในหมู่บ้านบางมะนาว หมู่ที่ 1 ตำบลกะฉาบเหนือ อำเภอบึง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 4 ครอบครัว และให้แต่ละครอบครัวเลี้ยงเบ็ดพันธุ์พื้นเมือง กากีแคมป์เบลล์ อายุ 1 เดือน กะเพาะครอบครัวละ 100 ตัว ให้อาหารประกอบด้วยอาหารผสม รำ ปลายข้าว ข้าวเปลือก และวัสดุเหลือใช้จากการประมง การปลูกพืชผัก ตามสภาพและความพร้อมของเกษตรกร แต่ละครอบครัว

เบ็ดแต่ละครอบครัวจะได้รับการเลี้ยงดูในโรงเรือนขนาด 3.00 x 3.00 เมตร และมีคอกล้อมรอบขนาด 15.00 x 15.00 เมตร มีน้ำดื่มให้กินตลอดเวลา

เมื่อเริ่มการศึกษาเปิดทั้งหมดโครงการซึ่งน้ำหนักและบันทึกน้ำหนัก 30 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเปิดแต่ละครอบครัวสำหรับการเจริญเติบโต ตลอดจนการทดลองวัดโดยซึ่ง และบันทึกน้ำหนักจำนวน 30 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนเปิดแต่ละครอบครัวทุก 10 วัน

ชนิดอาหารที่ให้และปริมาณอาหารที่ให้ จัดโดยซึ่งและบันทึกน้ำหนักเป็นรายวัน

4. ผลการเก็บข้อมูลและการศึกษาเบื้องต้น

4.1 ผลการศึกษาต้นทุนการผลิตเปิดเนื้อตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 1 เดือน

การศึกษาค้นหาต้นทุนการผลิตเปิดเนื้อตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 1 เดือน โดยการให้อาหารผสมซึ่งจำหน่ายในท้องตลาด เลี้ยงในโรงเรือนมุงจากและมีบริเวณลานคั่ว ในระยะแรกกกด้วยดวงไฟฟ้าตลอดคืน ใช้เวลากกประมาณ 10-15 วัน บริเวณที่กก รองพื้นด้วยแกลบ อาหารที่เลี้ยงมีค่าโปรตีนประมาณ 19-20 % ให้กินอาหารและน้ำตลอดเวลาและต้นทุนการผลิตพอสรุปดังนี้

1. ราคาลูกเปิด 1 ตัว 5 บาท
2. ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัว ช่วงอายุ 1 วัน - 1 เดือน 4.78 บาท
3. คิค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็น 25 % ของค่าอาหาร 1.20 บาท

รวมต้นทุนการผลิต 1 ตัว เป็นเงิน 10.98 บาท น้ำหนักเปิดอายุ 1 เดือน
หนัก 0.52 กิโลกรัม

หมายเหตุ - เนื่องจากเกษตรกรในหมู่บ้านยังไม่เคยเลี้ยงเปิดมาก่อนจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือเกษตรกร โดยให้เกษตรกรเลี้ยงด้วยตนเองภายหลังเปิดอายุ 1 เดือน แล้วเพื่อป้องกันการสูญเสียเปิดในระยะเริ่มต้น ซึ่งเป็นระยะที่เปิดยังไม่แข็งแรงพอ

4.2 ผลการศึกษาและเก็บข้อมูลการเลี้ยงเปิดของเกษตรกรช่วงอายุเปิด 1 เดือนถึงประมาณ 3 เดือน (ระยะจำหน่ายเป็นเปิดเนื้อ)

วัตถุดิบที่เกษตรกรนำมาใช้ผสมเป็นอาหารเปิดประกอบด้วย รำหยาบ ปลายข้าว อาหารผสม ข้าวเปลือก เศษหอย เศษปลา เศษกุ้ง มันสำปะหลังป่น และเศษผัก เป็นต้น โดยมีปริมาณของวัตถุดิบที่เกษตรกรแต่ละครอบครัวนำมาผสมเป็นอาหารเปิดในระหว่างการเลี้ยงช่วงอายุเปิด 1 เดือน ถึงประมาณ 3 เดือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงชนิดและเปอร์เซ็นต์ปริมาณของวัตถุดิบที่เกษตรกรนำมาใช้เป็นอาหารเป็ดขาวอายุ 1 เดือน ถึง 3 เดือน 20 วัน

ชนิดวัตถุดิบ	% ปริมาณอาหารที่แต่ละครอบครัวใช้เลี้ยงเป็ด				
	ครอบครัวที่ 1	ครอบครัวที่ 2	ครอบครัวที่ 3	ครอบครัวที่ 4	เฉลี่ย
1. รำขาม	62	62	63	50	59
2. ปลาขี้ขาว	33	26	17	20	24
3. อาหารผสม	1.5	3.5	1	6	3
4. ข้าวเปลือก	0.5	1	2.5	2	1.5
5. เศษหอย, กุ้ง, ปลา	2.5	3.5	16.5	20	10.5
6. อื่น ๆ เช่น มันสำปะหลังป่น เศษผัก ฯลฯ	1.5	4	-	2	2
รวม	100	100	100	100	100

จากการเก็บข้อมูลที่เกษตรกรแต่ละครอบครัวเลี้ยงเป็ดตั้งแต่อายุ 1 เดือน โดยการชั่งน้ำหนักเป็ดทุก 10 วัน นั้นมีอัตราการเจริญเติบโตดังตารางที่ 2

- 3 -

ตารางที่ 2 แสดงอัตราการเจริญเติบโตที่เกษตรกรแต่ละครอบครัวเลี้ยง ช่วงอายุเป็ด 1 เดือน
ถึง 3 เดือน 20 วัน (ทุกระยะ 10 วัน)

อายุเป็ด (วัน)	น้ำหนักเป็ด (กรัม)/ตัว				
	ครอบครัวที่ 1	ครอบครัวที่ 2	ครอบครัวที่ 3	ครอบครัวที่ 4	เฉลี่ย
30 วัน	450	470	480	450	462.5
40 วัน	570	530	460	340	475
50 วัน	690	650	600	490	607.5
60 วัน	760	900	820	690	792.5
70 วัน	1080	1090	990	740	975
80 วัน	1170	980	1060	680	972.5
90 วัน	1186	1186	1086	733	1047.75
100 วัน	1233	1233	1214	1047	1181.75
110 วัน	1573	1333	1373	919	1299.5

และต้นทุนการผลิตเป็ดของเกษตรกรแต่ละครอบครัวตั้งแต่อายุเป็ด 1 วัน แต่ละครอบครัวมีต้นทุนการผลิต ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงต้นทุนการผลิตเปิดของเกษตรกรแต่ละครอบครัวทุก 10 วัน ตลอดการเลี้ยง
ตั้งแต่อายุ 1 เดือน ถึง 3 เดือน 20 วัน

อายุเปิด (วัน)	ต้นทุนการผลิตเปิดแต่ละครอบครัวต่อตัว				
	ครอบครัวที่ 1	ครอบครัวที่ 2	ครอบครัวที่ 3	ครอบครัวที่ 4	เฉลี่ย
อายุ 1 วัน-30 วัน	10.98	10.98	10.98	10.98	10.98
อายุ 1 วัน-40 วัน	17.33	13.33	11.78	12.89	13.83
อายุ 1 วัน-50 วัน	21.69	17.84	16.08	16.71	18.08
อายุ 1 วัน-60 วัน	25.86	22.06	19.64	19.99	21.89
อายุ 1 วัน-70 วัน	30.26	25.94	23.20	22.79	15.55
อายุ 1 วัน-80 วัน	36.39	30.44	26.40	28.43	30.42
อายุ 1 วัน-90 วัน	40.59	34.89	30.38	24.36	35.06
อายุ 1 วัน-100วัน	45.38	40.58	35.30	38.69	39.99
อายุ 1 วัน-110วัน	48.99	46.29	41.30	42.53	44.78

หมายเหตุ :- ต้นทุนการผลิตคือ ค่าตัวลูกเปิด ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัว รวมกับค่าใช้จ่ายอื่น
25 เปอร์เซ็นต์ ของค่าอาหาร

และจากกรศึกษาพอสรุปการเจริญเติบโต อัตราการตายและต้นทุนการผลิต ดังตารางที่ 4 และ
ตารางที่ 5

ตารางที่ 4 แสดงการเจริญเติบโต อัตราการข้ามของแม่ช่วงอายุ 4 เดือน ถึง 3 เดือน 20 วัน ที่เกษตรกรเป็นผู้เลี้ยงด้วยตนเอง

	<u>ครอบครัวที่ 1</u>	<u>ครอบครัวที่ 2</u>	<u>ครอบครัวที่ 3</u>	<u>ครอบครัวที่ 4</u>
จำนวนแม่เริ่มเลี้ยง (ตัว)	100	100	100	100
จำนวนแม่ตาย (ตัว)	6	12	13	38
น้ำหนักแม่เริ่มเลี้ยง (กรัม)	450	470	480	450
น้ำหนักเมื่อสิ้นสุดการเลี้ยง (กรัม)	1573	1333	1373	919
น้ำหนักเพิ่มตลอดการเลี้ยง (กรัม)	1123	863	893	469
ระยะเวลาการเลี้ยงดู (วัน)	80	80	80	80
น้ำหนักเพิ่มเฉลี่ยต่อวัน (กรัม)	13.69	10.52	10.89	5.72
ค่าอาหารที่เกษตรกรใช้เลี้ยงแม่	31.32	29.03	23.30	30.52
1 ตัว (บาท)				

ตารางที่ 5 แสดงต้นทุนการผลิตแม่ของเกษตรกรตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 3 เดือน 20 วัน

	<u>ครอบครัวที่ 1</u>	<u>ครอบครัวที่ 2</u>	<u>ครอบครัวที่ 3</u>	<u>ครอบครัวที่ 4</u>
ราคาลูกแม่ 1 ตัว, บาท	5	5	5	5
ค่าอาหารสำหรับแม่ตัวอายุ 1 วัน-1 เดือน	4.78	4.78	4.78	4.78
ค่าอาหารสำหรับแม่ 1 ตัว ช่วงทดลองอายุ 1 เดือน - 3 เดือน 20 วัน	31.32	29.03	23.30	30.52
รวมค่าอาหาร 2 + 3	36.10	33.81	28.08	35.30
ค่าใช้จ่ายอื่นคิด 25 % ของอาหาร	9.03	8.45	7.02	8.82
ต้นทุนการผลิตแม่ 1 ตัว	50.13	47.26	40.10	49.12
น้ำหนักแม่เมื่อเฉลี่ยหลังทดลอง(ดก.)	1.57	1.33	1.37	0.92
ราคาขายแม่ 1 ตัว	30	30	30	30
ขาดทุนตัวละ	20.13	17.26	10.10	19.12

- หมายเหตุ: -1. ต้นทุนการผลิตคือ ค่าตัวลูกเป็ด ค่าอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ด 1 ตัว รวมกับค่าใช้จ่ายอื่น 25 เปอร์เซ็นต์ของอาหาร
2. ค่าอาหารสำหรับเป็ด 1 ตัว คัดจากค่าอาหารเฉลี่ยในการเลี้ยงเป็ดอายุ 1 วัน ถึง 1 เดือน ตัวละ 4.78 บาท และคัดจากค่าอาหารที่เกษตรกรเลี้ยงต่อจนถึงอายุ 3 เดือน 20 วัน เฉลี่ยกิโลกรัมละ ราวหยาบ 1.50 บาท ปลายข้าว 5 บาท อาหารผสม 3 บาท ข้าวเปลือก 4 บาท เศษปลา, และอื่น ๆ 1 บาท
3. ราคาขายเป็ดหรือขายโดยไม่มีการชั่งน้ำหนัก ขายเป็นตัว ราคาตัวละ 30 บาท (น้ำหนักเป็ดประมาณ 1 กิโลกรัม)

5. สรุป

5.1 เกษตรกรในพื้นที่หมู่บ้านบางมะนาว ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการประมงขนาดเล็ก มีรายได้ต่อครอบครัว อยู่ในเกณฑ์ต่ำไม่เคยประกอบอาชีพการเลี้ยงเป็ดขนาดตั้งแต่ครอบครัวละ 10 ตัวขึ้นไป

5.2 อัตราการตายของเป็ดที่เกษตรกรแต่ละครอบครัวเลี้ยงตั้งแต่อายุ 1 เดือน ขึ้นไป มีอัตราการตายตั้งแต่ 6 - 38 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการเริ่มเลี้ยงเป็ดครั้งแรกยังไม่ค่อยมีความถนัด และยังขาดความสนใจในการเลี้ยงพอสมควร ตลอดจนในการให้อาหารเป็ด ก็ให้อาหารไม่สม่ำเสมอ โดยไม่มีการตายที่เกิดจากโรคระบาดแต่อย่างใด

5.3 เกษตรกรมีการนำวัตถุดิบมาผสมอาหารโดยเฉลี่ยใช้ราวหยาบ 59 เปอร์เซ็นต์ ปลายข้าว 24 เปอร์เซ็นต์ อาหารผสมที่จำหน่ายตามท้องตลาด 3 เปอร์เซ็นต์ ข้าวเปลือก 1.5 เปอร์เซ็นต์ และใช้เศษ ปลา กุ้ง หอย ปลา ที่เหลือจากการประมงของตนเอง 10.5 เปอร์เซ็นต์

5.4 เกษตรกรดำเนินการเลี้ยงเป็ดจนถึงอายุ 3 เดือน 20 วัน ชั่งน้ำหนักเป็ดประมาณ 0.919 - 1.573 กิโลกรัม โดยจำหน่ายเป็ดในราคาตามท้องตลาด ซึ่งซื้อขายเป็นตัว (ขนาดน้ำหนักที่ซื้อขาย ประมาณ 1 กิโลกรัม) ราคาตัวละ 30 บาท จะขาดทุน ตัวละ 10.10 บาท-20.13 บาท แต่ใน ขณะเดียวกันเกษตรกรครอบครัวที่ 1 และที่ 2 ใช้เวลาการเลี้ยงเพียงระยะ 70 วัน จะได้น้ำหนักเป็ด 1.080 และ 1.090 กิโลกรัม โดยมีต้นทุนการผลิตเพียงตัวละ 30.26 บาท และ 25.94 บาท ซึ่งจะขาดทุนเพียงตัวละ 0.26 บาท และกำไรตัวละ 4.06 บาท ตามลำดับ

6. ข้อเสนอแนะ *

6.1 เนื่องจากความต้องการเปิดเนื้อภายในตลาดจังหวัดนครราชสีมา มีความต้องการเปิดเนื้อขนาดน้ำหนัก 1 - 1.2 กิโลกรัม และการซื้อขายโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีกรชั่งน้ำหนัก แต่จะซื้อขายเป็นรายตัว ซึ่งขนาดน้ำหนักเปิดประมาณ 1-1.2 กิโลกรัม พ่อค้าเร่ในท้องถิ่นจะซื้อขายในราคาตัวละประมาณ 15.30 บาท และพ่อค้าที่ชำแหละเปิดสำเร็จรูป จำหน่ายในตลาดสดจะรับซื้อในราคาตัวละประมาณ 28.30 บาท ดังนั้น ในการส่งเสริมการเลี้ยงเปิดนั้นควรให้เป็นไปตามความต้องการของท้องตลาด โดยควรเลี้ยงเปิดเนื้อให้น้ำหนักโดยประมาณ 1-1.2 กิโลกรัม หรือใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 70 วัน แล้วรีบจำหน่ายเพราะจากการศึกษา โดยการใช้อาหารผสมเลี้ยงตลอดเวลาตั้งแต่อายุ 1 วัน จนได้น้ำหนักเปิดประมาณ 1-1.2 กิโลกรัม ผู้เลี้ยงจะมีกำไรตัวละ 3.27 บาท (ต้นทุนการเลี้ยงตัวละ 26.76 บาท จำหน่ายตัวละ 30 บาท)

6.2 กรณีที่เกษตรกรนำเอาวัสดุที่เหลือจากการประกอบอาชีพการประมงและวัตถุดิบที่นำมาผสมเลี้ยงตามที่ทำมาไข่เลี้ยงขณะนี้เนื่องจากข้อมูลพบว่าเปิดมีอัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างต่ำเพื่อเปรียบเทียบกับกรเลี้ยงโดยใช้อาหารผสม อีกทั้งปริมาณวัตถุดิบในหมู่บ้านก็มีไม่คอบพอเพียงในการใช้เลี้ยงประมาณที่มาก ดังนั้น ในการส่งเสริมเกษตรกรให้มีอาชีพการเลี้ยงเปิดควรพิจารณาแนวการเลี้ยงเปิด ดังนี้

6.2.1 กรณีเลี้ยงแบบหลังบ้าน ควรเลี้ยงครอบครัวละประมาณ 7-15 ตัว โดยปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติ อาศัยอาหารในหมู่บ้านและจัดหาซื้อในบางโอกาส ซึ่งเกษตรกรไม่ต้องลงทุนมาก และเกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้

6.2.2 กรณีเลี้ยงแบบกึ่งการค้า หรือประมาณครอบครัว 50-150 ตัว ควรส่งเสริมให้อาหารผสม หรืออาจจะเสริมด้วยวัตถุดิบจากการประมงซึ่งการเลี้ยงวิธีนี้ เกษตรกรต้องลงทุนบ้างพอสมควร และให้ความสนใจในการเลี้ยงเปิดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้พร้อมทั้งจะเป็นการพัฒนาอาชีพให้กับหมู่บ้านอีกอาชีพหนึ่ง